

Tuusulan hyvinvointikertomus 2022

Sisällys

Johdanto.....	2
1 Muuttuva toimintaympäristö.....	3
1.1 Hyvinvointialueuudistus.....	3
1.2 Koronapandemia ja Ukrainan sota.....	4
1.3 Väestö ja sen tuleva kehitys.....	5
1.4 Työllisyys ja toimeentulo.....	8
1.5 Elinympäristön turvallisuus.....	12
1.6 Järjestöjen toimintaedellytykset ja vapaaehtoistoiminta.....	14
2 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi	15
3 Ikäihmisten hyvinvointi	19
4 Maahanmuuttajat	21
5 Ravitsemus ja elintavat	23
6 Yhteenveto	25
Lähteet	27

Johdanto

Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus tuusulalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa, ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kunnan strategian tavoitteistoa. Kunnassa laaditaan hyvinvointikertomuksen lisäksi hyvinvointisuunnitelma, jossa kuvataan tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi. Tuusulan hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025 hyväksyttiin valtuustossa alkuvuodesta 2022.

Tuusulalaisten hyvinvoinnin tilaa vuoden 2022 hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan pääasiassa neljästä näkökulmasta: lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta, ikäihmisten ja maahanmuuttajien hyvinvoinnin sekä ravitsemuksen ja elintapojen näkökulmasta. Laajemmin tuusulalaisten hyvinvoinnin kehittymistä on tarkasteltu laajassa hyvinvointikertomuksessa valtuustokaudesta 2017–2021. Seuraavan kerran laaja hyvinvointikertomus valmistellaan vuonna 2025.

Tuusulalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen lakisääteinen tehtävä. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä aloitti toimintansa vuonna 2019. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen valmistelut aloitettiin vuonna 2021 ja ne jatkuivat vuoden 2022 aikana. Hyvinvointialueen valmistelujen myötä mm. yhdyspintatyön rakenteita on kehitetty ja yhteistyö on jatkunut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan ja hyvinvointialueen jatkuvaa toimintaa, jossa tunnistettuihin haasteisiin suunnitellaan toimenpiteitä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Vuosi 2022 oli kolmas koronavuosi. Pitkittynyt ja vaihteleva epidemiatilanne koettelivat väestöä, mutta rokotukset ja pandemian lieventyminen edesauttoivat yhteiskunnan avautumista ja elämän normalisoitumista. Osa koronaepidemian vaikutuksista näyttää jääneen väliaikaisiksi tai lieviksi. Osa vaikutuksista on kuitenkin kestänyt koko epidemian ajan, vaihdellut epidemiatilanteen mukaan tai jopa vaikeutunut. On myös vaikutuksia, jotka tulevat näkymään vasta pidemmällä aikavälillä ja niiden suuruutta ja suuntaa voi vain arvioida.

Hyvinvointi-indikaattoreiden raportointia vaikeuttaa kansallisen indikaattoritiedon päivittymisen hitaus. Valtaosa tärkeistä esim. lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvistä tiedoista päivittyy syksyn 2023 aikana. Aikuisväestön keskeisin hyvinvointitieto (Terve Suomi 2022) päivittyy kesän 2023 aikana.

Vuonna 2022 ja vuoden 2023 toimintaa suunniteltaessa varauduimme erityisesti kunnan laatiman korona-exit suunnitelman toteuttamiseen sekä toipumista tukeviin toimenpiteisiin. Tilannetta arvioitiin jatkuvasti eri palveluiden näkökulmasta ja tilannekuvaa ylläpidettiin.

1 Muuttuva toimintaympäristö

Hyvinvoinnin tilan kehittymiseen on vaikuttanut vuoden 2020 alussa alkanut koronaepidemia. Epidemian vaikutukset ovat nähtävissä useiden eri valtakunnallisten kyselytutkimusten tuloksissa. Koronan pitkäkestoisia vaikutuksia on vaikea arvioida, mutta odotettavissa on, että vaikutukset näkyvät kuntalaisten hyvinvoinnissa tulevinakin vuosina.

1.1 Hyvinvointialueuudistus

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen valmistelut aloitettiin vuonna 2021 ja ne jatkuivat vuoden 2022 aikana. Tuusulan kunta osallistui aktiivisesti valmisteluihin ja tärkeää oli rakentaa yhdessä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytyksiä. Muutos on vaikuttanut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön niin alueellisesti kuin paikallisestikin mm. yhdyspintatyön uudelleen organisoituminen ja kehittämisen myötä. Keskiössä olivat toimivat yhdyspintatyön rakenteet hyvinvointialueen kanssa. Niin kunnassa kuin hyvinvointialueella hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jossa tunnistettuihin haasteisiin suunnitellaan toimenpiteitä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.2.2023. Keusote-kuntayhtymä puretaan vuoden 2023 aikana. Kunnan oppilashuollon henkilöstö siirtyi vuoden 2023 alussa hyvinvointialueille. Myös kunnan omistamia rakennuksia koskevat Keusoten vuokrasopimukset siirtyivät hyvinvointialueelle.

Vuosille 2020–2025 laaditussa alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa määritellään, mitä Keski-Uudenmaan hyvinvointialue tekee yhdessä muiden toimijoiden kanssa asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi sekä eriarvoisuuden vähentämiseksi. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma täydentää ja tukee kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä.

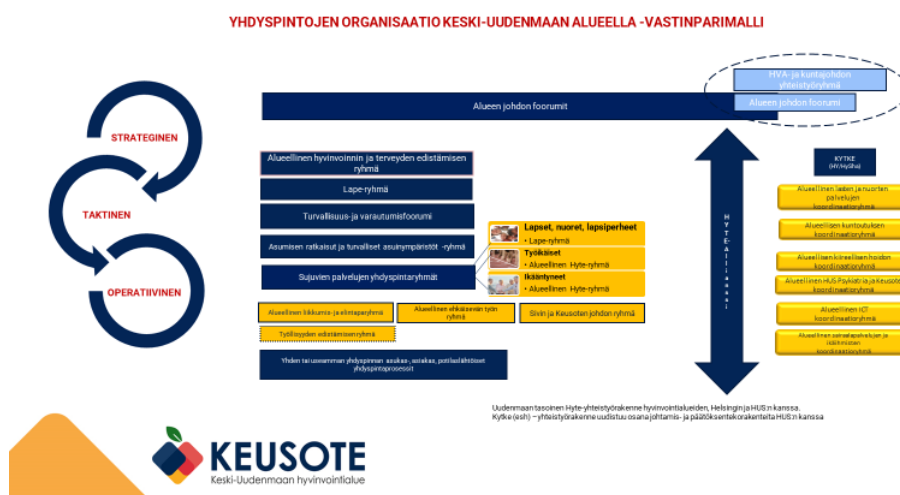
Kuvio 1. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet.

Alueellinen hyvinvointikertomus 2022 kuvaa miten hyvin alueellisessa hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden yhteistyössä on onnistuttu saavuttamaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman (2020–2025) tavoitteet. Tarkastelun näkökulmana on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pitkántähtäimen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden seuranta. Konkreettisesti se kertoo Keski-Uudenmaan alueellisia ja väestöryhmittäisiä eroja hyvinvoinnissa ja terveydessä, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen rakenteita sekä tavoitteita, resursseja ja alueellista toimintaa. Alueellinen hyvinvointikertomus koostuu kahdesta osasta, yhteenvedosta sekä päivittyvästä indikaattoriluettelosta. Raportointia haittaa kansallisen indikaattoriedon

päivityksen hitaus. Valtaosa tärkeistä esim. lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvistä tiedoista päivittyy syksyn 2023 aikana. Aikuisväestön keskeisin hyvinvointitieto (Terve Suomi 2022) päivittyy kesän aikana. Hyvinvointialueella on päädytty siihen, indikaattoriliiteaineistoa päivitetään valtakunnallisen indikaattoritiedon päivittyessä ja niihin reagoidaan tarpeiden mukaisesti. Tämä mahdollistaa ajantasaista ja vaikuttavampaa tiedolla johtamista hyvinvointialueella.

Kokonaisuudessaan alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on edennyt tavoitteiden mukaisesti. Vammaisten hyvinvointisuunnitelmaa lukuun ottamatta kaikki kohdennetut ehkäisevän työn suunnitelmat ovat hyväksytyt päätöksenteossa ja monialainen aktiivinen yhteistyö toimenpiteiden parissa on käynnistynyt lasten ja nuorten (ml. alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma) sekä ikääntyneiden hyvinvointityössä, lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyssä ja ehkäisevässä päihde- ja riippuvuustyössä. Alueellinen vammaisten hyvinvointisuunnitelma tulee päätöksentekoon kevään 2023 aikana.

Alueellisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita ja toimintamallia on uudistettu vastaamaan hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden uutta toimintaympäristöä Keski-Uudellamaalla. Tiedolla johtamisen kokonaisuutta on vahvistettu ja se tulee edelleen paranemaan osana Kuovi-hanketta/ asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönottoa sekä asiakasohjauksen työvälineiden kehittymisen kautta.

Kuvio 2. Yhdyspintojen organisaatio ja vastinparimalli Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella.

Alueen järjestöt ovat perustaneet järjestöneuvottelukunnan, joka kokoaa yhteen järjestötoimijoita, ja jonka työskentely teemaverkostoinen alkoi kesäkuussa 2022. Hyvinvointialueen avustussääntö hyväksyttiin kehittämis- ja tulevaisuuslautakunnassa 26.10.2022 ja lisäksi myöntämisperusteet 15.3.2023. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on koordinoanut HUS-järjestämissopimuksen hyte-teemaverkoston työskentelyä ja osaltaan uusi Uudenmaan laajuinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne ja toimintamalli tulee vahvistamaan asukaslähtöisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluketjuja aina kunnasta erikoissairaanhoidon saakka.

1.2 Koronapandemia ja Ukrainan sota

Vuosi 2022 oli kolmas koronavuosi. Pitkittynyt ja vaihteleva epidemiatilanne koettelivat väestöä, mutta rokotukset ja pandemian lieventyminen edesauttoivat yhteiskunnan avautumista ja elämän normalisoitumista. Koronaepidemia hellitti otettaan ja sen akuutit vaikutukset hyvinvointiin alkoivat hälvetä vuoden 2022 aikana.

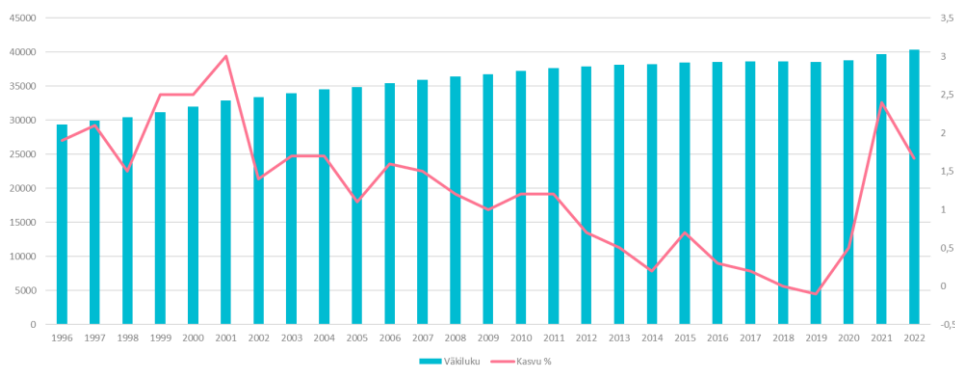
Pandemian vaikutukset näkyvät kuitenkin edelleen väestön mielialassa, aikuisväestössä esimerkiksi toiveikkuuden vähenemisenä tulevaisuuden suhteen sekä lisääntyneenä stressinä. Osa koronaepidemian vaikutuksista näyttää jääneen väliaikaisiksi tai lieviksi. Osa

vaikutuksista on kuitenkin kestänyt koko epidemian ajan, vaihdellut epidemiatilanteen mukaan tai jopa vaikeutunut. On myös vaikutuksia, jotka tulevat näkymään vasta pidemmällä aikavälillä ja niiden suuruutta ja suuntaa voi vain arvioida.

Helmikuussa 2022 Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainassa ja sota vaikutti kuntien myös toimintaan ja tuusulalaisten elämään. Tuusulan kunta majoitti yhdessä Kotokunnan kanssa sodasta paenneita ukrainalaisia, teki toimenpiteitä ukrainalaisten työllistymisen edistämiseksi, osoitti humanitaarista tukea Ukrainaan erillisellä valtuuston lisämäärärahalta ja käynnisti erilaisia avustustoimia ukrainalaisten tueksi. Ukrainan sota vaikutti energian saatavuuteen ja kiristi hintoja myös Suomessa. Kasvanut inflaatio ja kallistuneet hinnat ovat vaikuttaneet monen talouteen ja toimeentuloon.

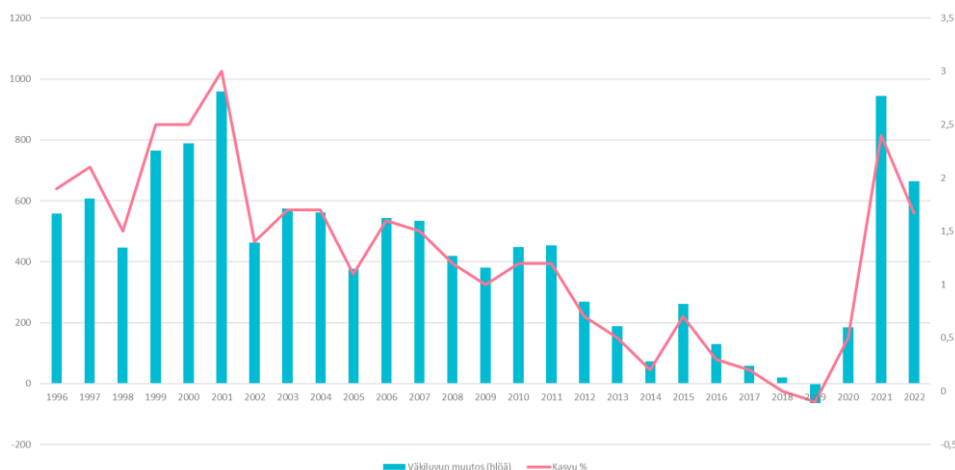
1.3 Väestö ja sen tuleva kehitys

Mennyt kehitys

Kuvio 3. Tuusulan väkiluku ja väestönkasvuprosentti

Tuusulan väestömäärä on kasvanut viime vuosina vahvasti. Toukokuussa 2022 ylittyi 40 000 asukkaan raja. Asukasluku oli kaikkiaan vuoden päättyessä 40 383. Vetovoimaisen Tuusulan väestö kasvoi vuonna 2022 Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 1,7 prosentilla. Vuonna 2021 kasvu oli 2,3 prosenttia. Tuusulan väestö kasvoi ennakkotietojen mukaan 665 hengellä.

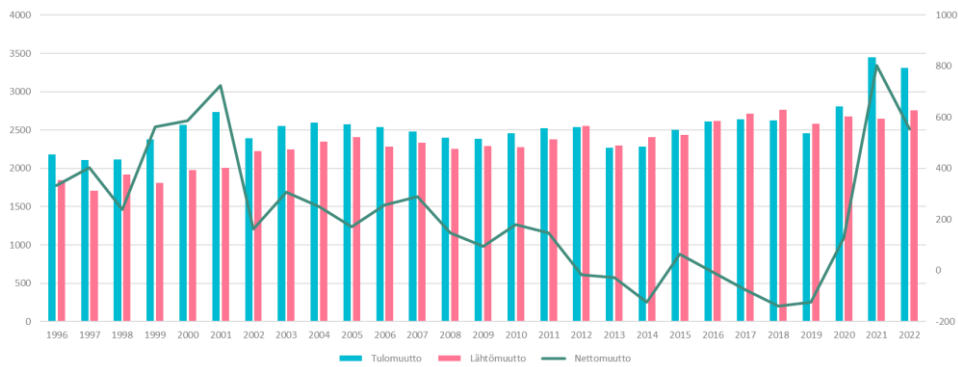

Kuvio 4. Tuusulan väkiluvun kasvu ja kasvuprosentti

Kuvio 5. Tuusulan syntyvyys, kuolleisuus ja syntyneiden enemmisyys

Luonnollinen väestönkasvu oli 18 asukasta. Lapsia syntyi 340 ja 322 henkilöä menehtyi.

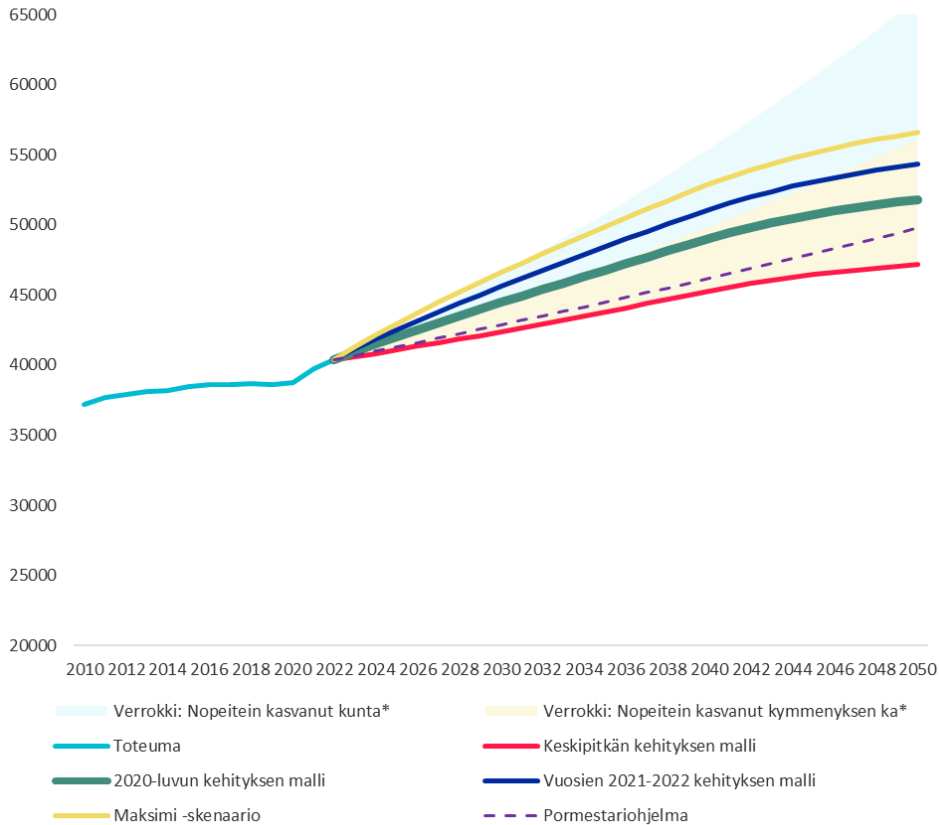

Kuvio 6. Kuntien välinen tulo-, lähtö- ja nettomuutto Tuusulassa

Tuusulan ja muiden kuntien välinen nettomuuttovoitto oli 553 asukasta ja nettomaahanmuuttoa oli 76 asukkaan verran. Kokonaisnettomuutto oli 629 asukasta.

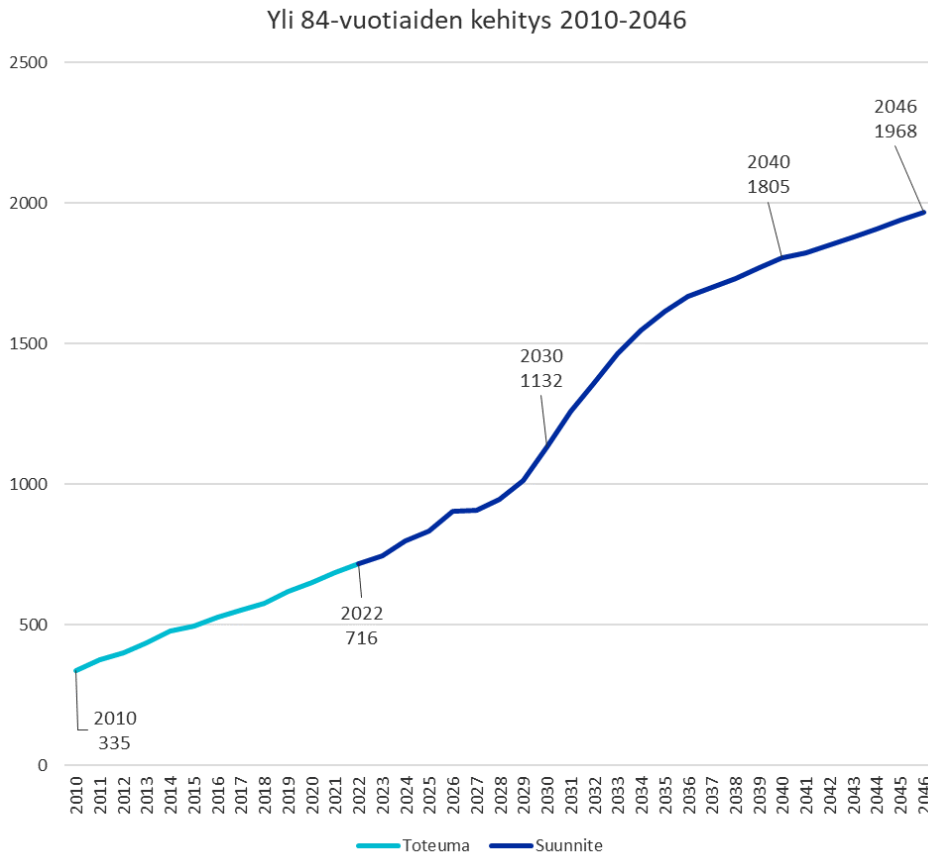
Tuleva kehitys

Tuusulan kehitys neljässä skenaariossa

Kuvio 7. Tuusulan väestönkehityksen neljä skenaariota

Tuusulan väestösuunnitteen (2023) mukaan suhteellisesti suurimmat muutokset tapahtuvat eläkeikäisten ryhmissä vuosien 2022-2046 aikana. Tuusulan väestö jatkaa ikääntymistä suunnitejakson aikana muun maan tavoin. Kehitystä voi pitää myös suhteellisen luotettavana, sillä ikäryhmän kasvu ei ole työikäisten tavoin riippuvainen muuttoliikkeestä. 65-74-vuotiaiden ikäryhmä kasvoi erittäin voimakkaasti 2010-luvulla. Suunnitejakson aikana tämän ikäryhmän kasvu on maltillisempaa, mutta kasvua kuitenkin tapahtuu. 75-84-vuotiaiden ikäryhmä alkoi kasvamaan erittäin voimakkaasti 2010-luvun lopulla ja ikäryhmä kasvaa Tuusulassa erittäin voimakkaasti etenkin 2020-luvulla. Kasvu jatkuu hieman hillitympänä koko suunnitejakson ajan. Yli 84-vuotiaiden ikäryhmä on kasvanut 2010-luvulla tasaisesti ja kasvu jatkuu 2020-luvun tasaisena. 2030-luvun aikana ikäryhmä kasvaa erittäin voimakkaasti. Suunnitejakson lopussa ikäryhmän koko on lähes kolminkertaistunut nykyisestä.

Kuvio 8. Yli 84-vuotiaiden kehitys 2010-2046

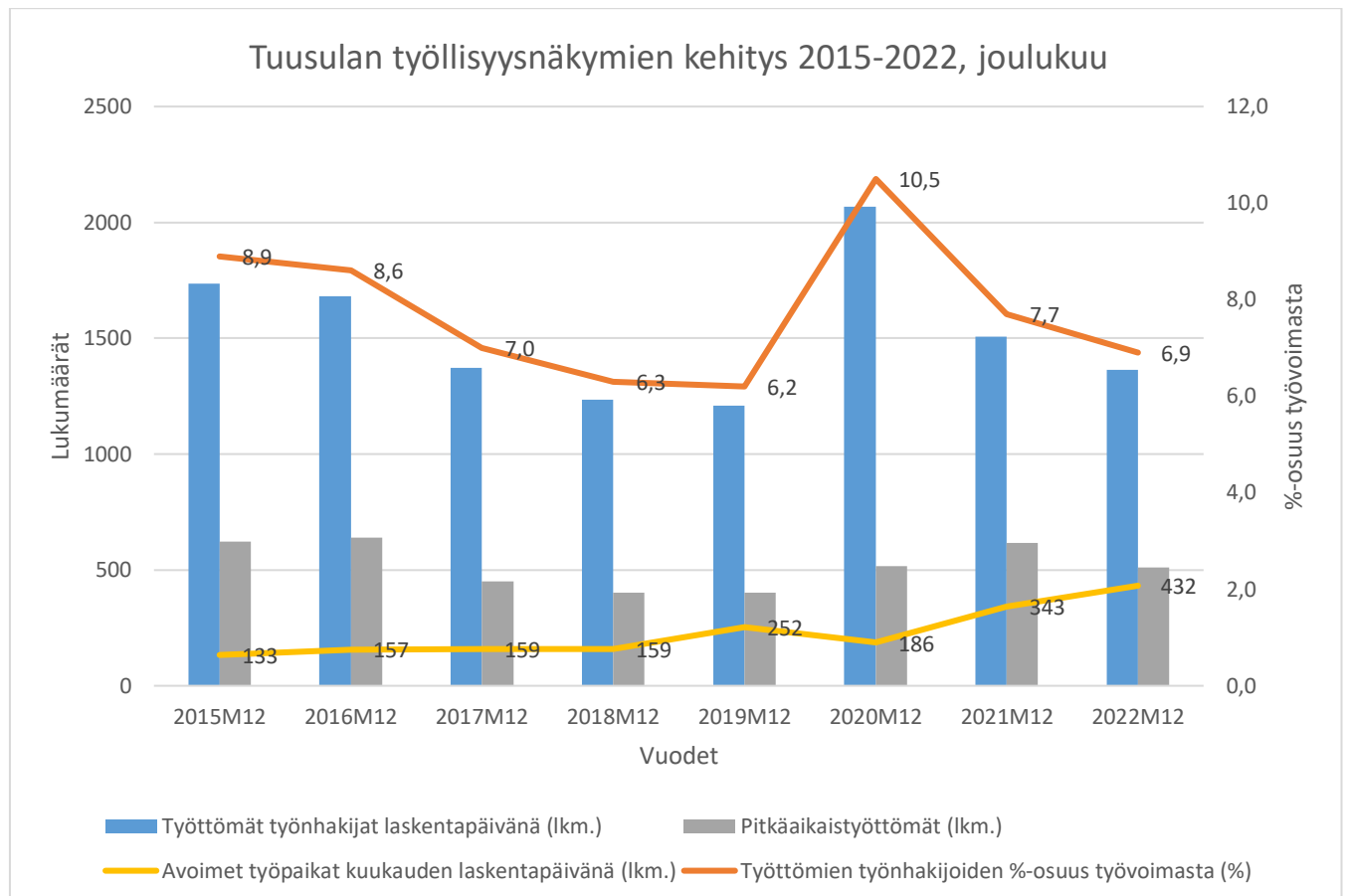
Suunnitejakson aikana vuoteen 2046 Tuusulan väestönkasvu nojaa käytännössä täysin muuttoliikkeeseen ja muuttovoittoihin. Tämän seurauksena työikäinen väestö kasvaa kunnassa merkittävästi suunnitejakson aikana. Koko suunnitejakson aikana työikäinen väestö kasvaa 4 500 henkilöllä eli 17,7 prosentilla. Jos kunnan muuttovoitot jäisivät vähäisemmiksi, vaikutus korostuu etenkin työikäisten ryhmässä. Työikäisen väestön kasvua hillitsee myös eläkeikään siirtyvien ikäkohorttien koko. Huomattavasta työikäisen väestön kasvusta huolimatta työikäisen väestön osuus laskee eläkeikäisten voimakkaan kasvun takia.

Lasten ikäryhmän kehitykseen vaikuttaa suunnitejakson alussa kaksi vastakkaista tekijää. Kunnan vahvistuneen vetovoiman seurauksena lasten ikäryhmästä saadut muuttovoitot ovat kasvaneet, mutta syntyvyyden laskun takia syntyneiden määrä on vähentynyt merkittävästi. Peruskouluikäisten määrä vähenee maltillisesti suunnitejakson alussa, sillä peruskouluikään siirtyy 2020-luvun alussa noin 80 – 100 hlö pienempiä ikäluokkia kuin peruskoulusta poistuu. Supistuminen on kuitenkin väliaikaista. Jos syntyvyys ei laske entisestään, peruskouluikäisten määrä elpyy 2030-luvulla yli nykyisen tason ja 2010-luvun alun tason. Suunnitejakson lopussa peruskouluikäisten määrä on jo huomattavasti nykytasoa korkeampi. Vahva elpyminen peruskouluikäisten ikäryhmässä vaatii kunnan väestön vahvaa kasvua ja etenkin pientalotuotannon toteutumista suunnitteen olettamien mukaisesti.

1.4 Työllisyys ja toimeentulo

Vuosi 2022 on ollut kasvun vuosi työllisyysnäkökymien osalta. Työttömien työnhakijoiden, samoin kuin pitkäaikaistyöttömien määrä on laskussa ja uusien avoimien työpaikkojen määrä on nousussa verrattuna vuoden 2021 joulukuuhun. Tuusula myös ylitti ensimmäistä kertaa vuoden 2021 lopussa 20 000 henkilön työvoiman määrän.

Verrattuna vuoteen 2021, työttömien työnhakijoiden määrän lasku vuonna 2022 jatkui: joulukuun lopussa 2022 työttömiä työnhakijoita oli 1363 henkilöä, mikä on 9,4 % vähemmän kuin samaan aikaan vuonna 2021 (1505 henkilöä). Työllisyystilanteen paraneminen näkyi viime vuonna myös pitkäaikaistyöttömien määrässä, jonka kasvu saatiin taittumaan vuosien tasaisen kasvun päätteeksi. Kunnan maksuvastuulla olevien, työmarkkinatukea 300 päivää tai enemmän saaneiden määrä laski myös vuoden 2022 aikana. Tukea saaneiden määrä oli vuonna 2022 keskiarvoltaan 360 henkilöä, mikä on 17 % vähemmän vuoden 2021 tilanteeseen verrattuna (KA 436 hlöä). Kuitenkin kaikkein pisimpään työttömien työnhakijoiden (1000 päivää tai enemmän työmarkkinatukea saaneet) määrä kasvoi 4,5 % vuoteen 2021 verrattuna.

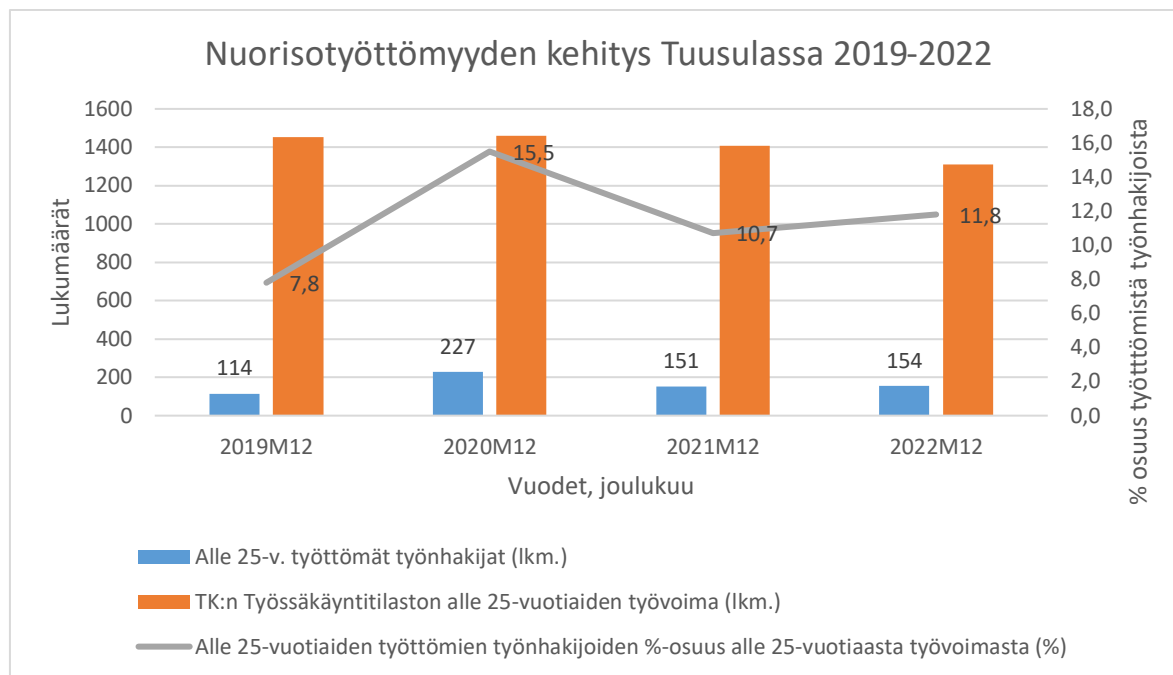
Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyys on Tuusulassa ollut valtakunnan tasoa matalampaa, mutta kehitys seuraa hyvin tarkkaan Uudenmaan kehitystä, näin myös korona-vaikutusten osalta. Kuitenkin vuoden 2022 nuorisotyöttömyysprosentti Tuusulan osalta (11,8 %) on kohonnut hiukan korkeammalle kuin Uudenmaan vastaava luku (9,5 % vuonna 2022). Tuusulan kunnassa nuorten aikuisten palvelut on tehostanut tarkastelujakson aikana yhteistyötä oppilaitosten ja TE-toimiston kanssa. Tavoitteena on ollut tukea oppilaitoksista lähtevien nuorten nopeampaa siirtymistä työmarkkinoille.

Nuorisotyöttömyyden lasku Tuusulassa seuraa hyvin alueellista kehitystä. Alle 25-vuotiaiden työttömyys on aavistuksen lisääntynyt vuoden aikana joulukuusta 2021, jolloin työttömiä oli 151, vuoden 2022 joulukuuhun, jolloin työttömiä oli 154. Viimeisimmässä tilastotiedossa ilman peruskoulun jälkeistä olevaa tutkintoa työttömänä olleiden määrä on ollut laskeva vuoden 2021 aikana. Laskua on ollut 16,9 %, henkilömäärinä vuoden 2020 joulukuussa 77 ja vuoden 2021 joulukuussa 64.

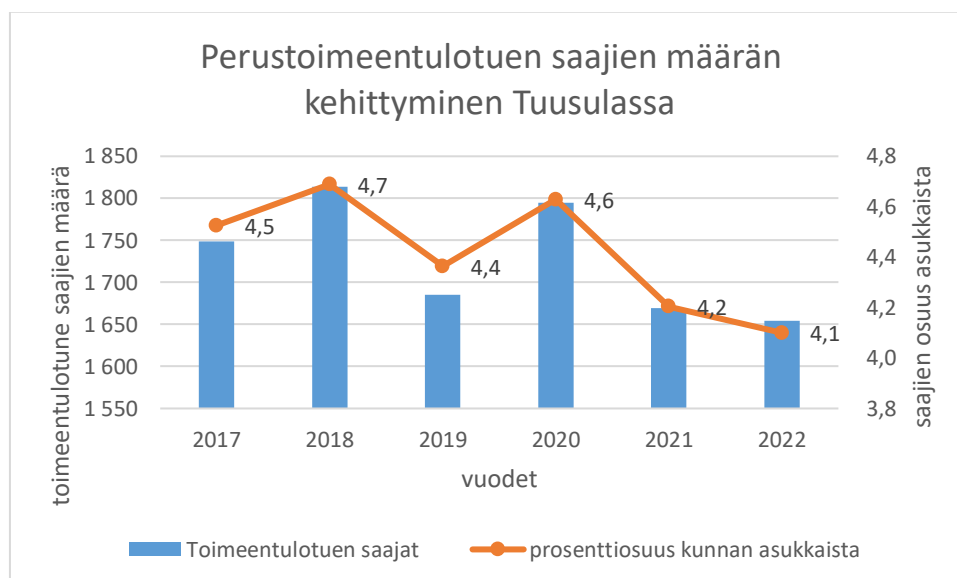
Nuorten työllisyyden hoitoa on haastanut useamman vuoden ajan erityisesti nuorten suosimille palveluammateille/sisääntuloammateille tapahtunut työn muutos. Työt ovat usein patkka- ja osa-

aikaisia, jolloin erilaisten tukien ja palkan yhteensovittaminen on haastavaa. Osa-aikaisilla töillä on myös hyvin vaikea tulla toimeen ilman tukiin tukeutumista, jolloin arjen suunnittelu ja perustoimeentulon saaminen on kuormittavaa. Varsinaisia kannustinloukkoja ei nuorten osalta juuri näy, vaan suurin ongelma on juuri erilaisten työsuhteiden yhteensovittaminen taloudellisen varmuuden saavuttamiseksi.

Toimeentulo

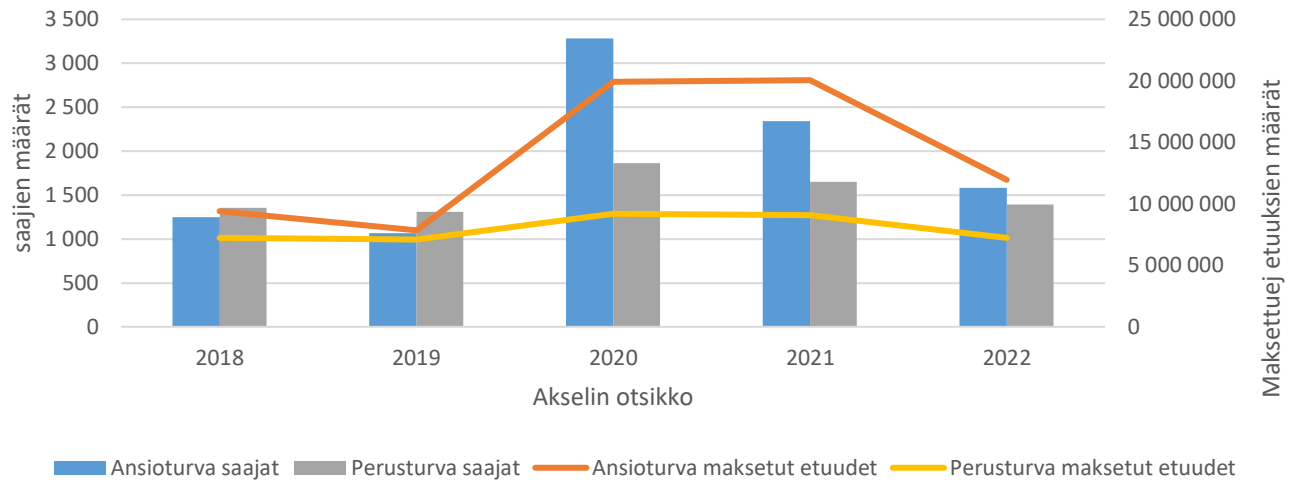
Viimesijaisena etuutena maksettavaa perustoimeentulotukea on vuonna 2022 saanut Tuusulassa 1654 henkilöä, joka on noin 1 % vähemmän kuin vuonna 2021 (1669 hlöä). Toimeentulotuen saajien määrä on Tuusulassa edelleen laskusuuntainen.

Työikäisen väestön kohdalla suurimpia äkillisiä muutoksia koronaepidemian aikana olivat liiketoimintaan kohdistetut rajoitustoimet sekä niistä johtuva työttömyyden ja lomautusten kasvu. Tämä lisäsi Tuusulassa työttömyysetuuksien saajien määrää sekä ansioturva saaneiden sekä perusturva saaneiden osalta. Vuoden 2022 osalta suunta työttömyys- sekä perusturvan osalta laskussa, saajien määrässä mutta myös maksettujen etuuksien osalta.

Työttömyysetuuksien saajien ja maksettujen etuuksien kehittyminen vuosina 2018-2022 Tuusulassa

Tuusulassa

1.5 Elinympäristön turvallisuus

Poliisin tietoon tulleet rikokset (poliisin tilastot)	2018	2019	2020	2021	2022*
Omaisuusrikokset	974	1133	1609	1360	1555
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	94	124	150	157	187
Seksuaalirikokset	20	88	22	26	25
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	40	118	41	48	46
Rikokset rikoslain 42, 43 tai 44 lukua vastaan	26	32	45	28	41
Liikennerikokset	848	799	1176	1042	897
Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	173	297	305	206	236
Huumausainerikokset	102	89	113	96	121
Rikoslakirikokset yhteensä (tilastokeskus)	2277	2680	3435	2898	3055

Rikostilastot päivittyneet vuoden 2021 osalta, 2022* tilastot alustavia.

Rikostilastoissa on havaittavissa lievää nousua edellisvuoteen. Mikään yksittäinen tekijä ei selitä nousua, vaan kasvu on näkynyt kaikissa rikosluokissa. Huolta herättävää on kuitenkin esimerkiksi lievien pahoinpitelyiden vuosittainen nousu seuranta-ajalta. Tämä voi toki selittyä osittain ilmoituskynnyksen madaltumisella, mutta on tärkeää seurata tilannetta ja pohtia ratkaisuja tilanteen parantamiseen. Huumausainerikosten määrä oli myös nousussa 2022. Yleinen suhtautuminen kannabistuotteisiin selittänee osin nousua.

Lievät pahoinpitelyt sekä huumausainerikosten määrän kasvu heijastelevat nuorten yleistä pahoinvointia, joka on havaittavissa kaikkialla Suomessa. Tilanteeseen tulee hakea ratkaisuja nuorisotyön, koulun ja hyvinvointialueen sekä poliisin yhteistyönä.

Poliisin tilastojen perusteella liikennerikosten määrä on ollut laskusuunnassa ja automaattisen liikennevalvonnan tapaukset, joissa on annettu sakkoa tai virhemaksu, ovat laskeneet Tuusulassa vuodesta 2021 vuoteen 2022 lähes 50 %. Tilastoista ei käy kuitenkaan ilmi automaattisen valvonnan määrää. Tilastojen mukaan poliisin keskimääräinen toiminta-aika Tuusulan osalta on pysynyt 2018–2022 n. kymmenessä minuutissa.

Varautuminen ja turvallisuus

Alkuvuonna 2022 turvallisuuspalveluissa pidettiin yllä koronapandemia -tilannekuvaa viikoittaisissa tilannekatsauksissa sekä koordinoitiin henkilöstön suojautumista. Kunnan henkilöstölle ja kuntalaisille kohdennettiin tehostettua viestintää poikkeusolojen rajoitusten vaikutuksista työhön sekä palveluihin. Koronatartunnat alueella pysyivät varsin korkeissa lukemissa kesästä huolimatta, joten kasvomaskijakelua jatkettiin heikompisaisille.

Kunnan varautumista tehostettiin Ukrainan sodan vaikutuksesta. Toimialueilla tehtiin riski- ja haavoittuvuusanalyysit perustuen Kuntaliiton päivitettyyn riskiympyrään, jonka perusteella kunnan valmiussuunnitelma sekä toimialueiden suunnitelmat päivitettiin vastaamaan uusia uhkia. Kunnan riskejä tarkasteltiin muuttuneessa tilanteessa ja riskienhallintaan tuotiin toiminnallisia riskejä tarkastelun perusteella. Jatkotehtävänä tulosityksiköt työستävät toimintakortteja keskeisten riskien varalle, jotta toiminta mahdollisissa häiriötilanteissa olisi ennakkoon suunniteltua ja sujuvaa. Toimintakorttien tekeminen toimii myös harjoituksena tulosityksikoille, kun käydään läpi toimintaa häiriötilanteissa. Kunnan tiloissa olevat väestönsuojat tarkastettiin tilapalveluiden toimesta sekä koulutettiin kiinteistöjen henkilöstöstä väestönsuojanhoitajia. Alueellisten valmiuskeskusten henkilöstön koulutukset aloitettiin keväällä, koulutukset saatettiin loppuun syksyn aikana ja koulutus päättyi loppuharjoitukseen 26.10.2022.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikutti koko Euroopan energiamarkkinoihin. Suomessa kuntien tuli varautua siihen, että talvella sähköpula olisi saattanut aiheuttaa sähkökatkoksia. Tuusulassa suunniteltiin sekä varautumistoimia sähkökatkojen varalle sekä sitä, että kuinka kunta voi osallistua sähkön säästö talkoisiin. Kunta tilasi yksiköihin varalle valonlähteitä sekä kunnalle varavoimalaitteita. Leudot säät ja tuulinen keli pitivät kuitenkin huolen siitä, ettei tilanne eskaloitunut sähköpulaksi. Kuntalaisten omatoimista varautumista tuettiin Kuntalaisiltojen yhteydessä järjestetyillä 72 tuntia -koulutuksilla.

Valmiussuunnittelun johtoryhmä kokoontui kolme (3) kertaa vuonna 2022, minkä lisäksi otettiin osaa TAISTO22 digitaalisen turvallisuuden harjoitukseen. Harjoituksen esiintuomia puutteita kirjattiin kehittämissuunnitelmaksi. Myös toimialueiden laajennetut johtoryhmät kehittivät varautumista käymällä läpi suunnitelmansa ja kirjaamalla toimialuekohtaisia tavoitteita. Alueellista turvallisuustoimenpiteitä varten perustettiin virallinen Keski-Uudenmaan turvallisuusfoorumi, jossa asetetaan tavoitteita koko alueen yhteisen varautumisen kehittämiseksi. Foorumin jäsenet koostuvat Keski-Uudenmaan kuntien turvallisuusvastaavista sekä pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueiden edustajista.

Elinympäristön terveysturvallisuus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveysturvallisuus valvoo Tuusulassa elintarvikkeiden valmistusta, talous- ja uimaveden laatua sekä tekee olosuhdevalvontaa (esim. sisäilman laatu) kuntalaisten käytössä olevissa kohteissa, kuten kouluissa ja päiväkodeissa.

Elintarvikevalvonnassa ravintoloihin, suurtalouksiin, kauppoihin, varastoihin jne. tehtiin Tuusulassa 187 tarkastusta vuonna 2022. Pääosin kohteiden elintarvikeeturvallisuus oli hyvällä tasolla. Kuitenkin 22 %:ssa tarkastuksista havaittiin epäkohtia, jotka edellytettiin korjattavaksi. Nämä korjaukset varmistettiin kohteisiin tehdyillä seurantatarkastuksilla. Sekä talousveden että uimaveden laatu Tuusulassa täytti vuonna 2022 lainsäädännön vaatimukset.

Kouluihin ja päiväkoteihin tehtiin yhteensä 18 tarkastusta, näistä neljällä tarkastuksella havaittiin korjattavaa sisäilman laadussa. Vuonna 2021 havaittiin korjattavaa kahdella tarkastuksella ja vuonna 2020 kahdeksalla tarkastuksella havaittiin sisäilman laatuun vaikuttavia epäkohtia.

1.6 Järjestöjen toimintaedellytykset ja vapaaehtoistoiminta

Tuusulan järjestösuunnitelman päivitys hyväksyttiin ja otettiin käyttöön vuonna 2022.

Järjestösuunnitelma on yksi kuntastrategiaa ja hyvinvointisuunnitelmaa toteuttavista strategisista asiakirjoista. Tuusulan visiona vuosille 2021–2025 on olla Suomen järjestöystävällisin kunta. Järjestöjen ja yhdistysten toimintaa tuetaan kunnassa esimerkiksi tarjoamalla koulutuksia ja verkostoitumisen mahdollisuuksia, lisäämällä näkyvyyttä ja tunnettuutta, avustuksilla ja maksuttomilla tai edullisilla tiloilla sekä erilaisilla vaikuttamiskanavilla ja kumppanuuksilla.

Joulukuussa 2022 valtuusto päätti perustaa vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin tehtävän vuosille 2023-2024.

Järjestötoiminta

Valtakunnallisessa yhdistysrekisterissä on yli 100 000 yhdistystä kaikilta yhteiskunnan aloilta, ja suomalaisista noin 75 prosenttia kuuluu johonkin yhdistykseen. Tuusulaan rekisteröityjä yhdistyksiä on reilut 500. Järjestötoiminnan merkitys kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä on suuri, ja kolmannen sektorin tuottama toiminta on hyvin monipuolista. Tarjolla on erilaisia harrastusmahdollisuuksia, vertaistoimintaa, virkistystä ja yhdessäoloa. Asukas- ja kyläyhdistykset kehittävät yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä erityisesti paikallisesti, mutta myös kuntatasolla; liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöt luovat erilaisia toimintamahdollisuuksia monenlaisille osallistujille. Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarjoavat muun muassa vertaistuen eri muotoja asiakas- ja potilastyössä.

Koronan aikana järjestöt tekivät yhteistyötä julkisen sektorin kanssa ja tukivat niitä, joiden päivittäinen elämä hankaloitui tai terveys vaarantui pandemian vuoksi. Yhteistyö on jatkunut pandemian hellitettäväkin, ja yhteinen huoli pandemian seurauksista on tunnistettu. Erityisesti lasten ja nuorten, mielenterveys- ja päihdetyön sekä ikääntyneiden parissa tehtävä järjestötyön piirissä on herättänyt huolta turvaverkkojen riittämättömyys. Koronapandemia on ollut vaikea kaikille, mutta kipeimmin sen vaikutukset osuvat heikommassa asemassa oleviin. Järjestöt tukevat ja auttavat myös koronan jälkeen heitä, joille pandemian aika on tuonut suuria haasteita.

Toukokuussa 2022 kolmannen sektorin toimijoiden, kuntien ja hyvinvointialueen yhteenliittymäksi perustettiin Järjestöneuvottelukunta, jonka päämääränä on yhteistyöllä edistää alueen asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Järjestöneuvottelukunnan kokoonkutsujina toimivat Keski-Uudenmaan Yhdistysverkosto ry ja Keusoten/ Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen integraatiojohtaja. Järjestöneuvottelukunnan Tuusulan edustajana toimi vuonna 2022 kuntatoimialan kehittämisspäällikkö. Neuvottelukunta kokoontui vuoden 2022 aikana yhteensä viisi (5) kertaa.

Tuusulassa järjestettiin vuoden 2022 aikana kaksi (2) kuntavetoista Järjestöfoorumia ja yhteistyössä Keski-Uudenmaan Yhdistysverkoston kanssa kahdet (2) Järjestötreffit. Kevään Järjestötrefeillä aiheena oli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen, syksyllä keskusteltiin alueellisista hyvinvointisuunnitelmista. Tuusulan poikkihallinnollisiin Hyte-ryhmään, Lanupe-ryhmään ja koronakriisiöryhmään osallistui Keski-Uudenmaan yhdistysverkoston edustaja.

Yhteisötilat ja tilojen yhteiskäyttö

Yhteisötilat on perustettu mahdollistamaan asukkaiden, yhdistysten ja yhteisöjen kokoontumiset ja yhdessä tekemisen. Yhteisöt voivat varata tilan vakiovuorokäyttöön erilaisia tilaisuuksia, kerhotoimintaa ja kokoontumisia varten. Asukkaat ja yritykset voivat varata yksittäisiä vuoroja esimerkiksi kokouksiin, myyjäisiin tai tapahtumiin. Yhteisötilat ovat varaajille maksuttomia.

Yhteisötilojen käyttö oli vuonna 2022 varsin vilkasta huomioiden alkuvuoden koronarajoitukset. Tiloja käyttivät sekä yhdistykset, yhteisöt että yksityishenkilöt. Erityisen suosittu oli Hyrylän Mäntymäki, jonka käyttöaste oli 44,15 %. Aunelan ja Kellotuvan käyttöaste oli noin 30 %, Kalliopohjan kerhotilan noin 9 %.

Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa toimintaa, jota tehdään omista lähtökohdista hyödyttämään toista ihmistä tai yhteisöä. Vapaaehtoistoiminnan kautta voi vaikuttaa, osallistua, kokea yhteisöllisyyttä sekä lisätä omaa ja muiden hyvinvointia. Tuusulassa vapaaehtoistoimintaa tehdään useasta eri näkökulmasta ja moneen eri tarpeeseen. Kunta tarjoaa vapaaehtoistoiminnan tueksi koulutusta, perehdytystä, ohjausta ja virkistystä. Vapaaehtoistoiminnan koulutuksissa Tuusula tekee yhteistyötä Keski-Uudenmaan Yhdistysverkoston kanssa

Apua ukrainalaisille Tuusulassa

Vuonna 2022 Tuusulassa aktivoitui vapaaehtoisten verkosto "Apua ukrainalaisille Tuusulassa". Verkoston 40–50 toimijaa pyörittävät itsenäisesti ruoka-, vaate- ja päivittäistavara-apua yhteistyössä tuusulalaisten yrittäjien ja maahanmuuttopalveluiden kanssa. Ruoka-avustuskasseja jaetaan viikoittain noin 90 kappaletta. Verkosto on myös toteuttanut erilaisia pop-up -tilaisuuksia, kuten kahvilatoimintaa. Lisäksi monet yksittäiset tuusulalaiset ovat tarjonneet ukrainalaisille kotimajoitusta tai toimineet vapaaehtoisina tukihenkilöinä.

Hyvän tuulen tuvat ja olohuone-toiminta

Hyvän Tuulen Tuvat ovat kaikille avoimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Tuvat toimivat Tuusulan seurakunnan ja kunnan yhteistyönä Hyrylässä, Riihikalliossa, Jokelassa ja Kellokoskella. Toimintaa toteuttaa noin 50 vapaaehtoisen joukko. Myös Kalliopohjassa toimivassa ikäihmisten olohuoneessa ja Pertun eri-ikäisten olohuoneessa toimii vapaaehtoistoimijoita.

Lukukoiratoiminta

Lukukoiratoiminnan tarkoituksena on kannustaa lapsia lukemaan opettelussa ja innostaa lukuharrastuksen pariin. Lukukoira kuuntelee kaikenlaisia ja kaiken kielisiä tarinoita mielellään, se ei arvostele, eikä huomauta virheistä tai hitaudesta. Vuoden 2022 aikana Tuusulan pääkirjastossa, Jokelan kirjastossa ja Kellokosken kirjastossa vieraili kolme (3) vapaaehtoista ohjaajaa yhdessä koulutetun lukukoiransa kanssa yhteensä 26 kertaa. Lukijoita oli kaikkiaan 126, ja kirjaston arvion mukaan suurin osa lukijoista oli alkuopetusikäisiä.

Vuoden hyvinvoinnin edistäjä

Tuusulan kunta palkitsee vuosittain hyvinvoinnin edistäjän, joka on pyyteettömällä toiminnalla tai teolla edistänyt tuusulalaisten, pienemmän tai suuremman joukon, hyvinvointia. Kyseessä voi olla kertaluonteinen teko tai jatkuva toiminta. Vuonna 2022 hyvinvoinnin edistäjinä palkittiin Ukrainan pakolaisten vapaaehtoistoimijat, Tuusulanjärven jään kunnossapidosta vastaavat tahot sekä kuntosali Takomo.

2 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi

Varhaiskasvatus

Lasten ja lapsiperheiden varhaiskasvatuksen tarve on näkynyt vuonna 2022 lisääntyneinä asiakasmäärinä. Syitä tarpeen kasvuun ovat ainakin seuraavat kolme asiaa: koronan aikana Tuusulan saama muuttovoitto toi kuntaan uusia lapsiperheitä, syntyvyys nousi koronan aikana hetkellisesti korkeammaksi ja pienten lasten palveluiden käyttö on lisääntynyt merkittävästi vuoden 2022 aikana. Kuntaan perustettiin loppuvuonna 2022 uusia ryhmiä, jotta pystyttiin vastaamaan kasvaneeseen palvelutarpeeseen.

Covid-valtionavustusta on ollut käytettävissä koko vuoden 2022 ajan. Varhaiskasvatuksessa sillä palkattiin resurssilastenhoitajia ja suomi toisena kielenä -opettaja. Resurssilastenhoitajat kohdennettiin tuen tarpeisten lasten ryhmiin. Hoitajien avulla lapsiryhmiä voitiin jakaa suunnitelmallisesti pienempiin ryhmiin ja tarjota yksilöllistä tukea mm. kielenkehityksessä ja tunnetaidoissa.

Varhaiskasvatuksessa vahvistettiin kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta ja opetusta. Varhaiskasvatuksen s2-opettaja on mallintanut suomen kielen kehitystä tukevaa toimintaa kaikissa kunnan varhaiskasvatus- sekä ostopalveluyksiköissä. Hän on antanut henkilöstölle ohjausta kohti kielitietoista ajattelutapaa sekä toiminut lasten tukena ryhmäytymisessä ja toimintaan osallistumisessa. Käynneillään hän on rohkaissut s2-lapsia käyttämään suomen kieltä ja auttanut lapsia ilmaisemaan itseään mm. kuvien avulla. Henkilöstöä on opastettu kokopäiväpedagogiikan hyödyntämisessä kielenoppimisessa. Monikulttuuristen perheiden määrä on lisääntynyt Tuusulassa vuoden 2022 aikana.

Varhaiskasvatuksen tuen toteuttamiseksi varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrää lisättiin hankerahoituksella. Lisäyksen myötä yhä useammalle lapselle voidaan tarjota jo varhaisessa vaiheessa varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa tukea ja ohjausta.

Hankerahoituksella on ollut neljä resurssisisionomia ja kaksi resurssilastenhoitajaa. Heidän työpanoksensa on kohdentunut varhaiskasvatuksessa tukea tarvitseville lapsille.

Varhaiskasvatuksen perheohjaajien työ huoltajien ja perhe-elämän tukemiseksi on ollut keskeistä koronan jälkeisenä aikana. Ennakoiva työskentelymalli on vakiintunut osaksi perheiden tukea varhaiskasvatuksen arjen kautta. Sen katsotaan kuitenkin osin vastaavan hyvinvointialueen ennakoivan perhetyön tarpeeseen, jonka saatavuus Keusotelta on ollut perheille heikkoa.

Tuusulan varhaiskasvatuksessa toteutettiin lokakuussa asiakaskysely syksyllä 2022 varhaiskasvatuksen aloittaneiden lasten perheille. Huoltajat pitivät sekä palveluun ohjautumista että varhaiskasvatuksen aloittamista Tuusulassa onnistuneena. Arvosanat olivat erinomaisia. Huoltajat kokivat, että lapsi on tervetullut varhaiskasvatukseen. Huoltajat kokivat myös, että lapsella on ollut turvallinen olo varhaiskasvatuksessa ja että lapsesta ja hänen tarpeistaan sekä hyvinvoinnistaan on oltu kiinnostuneita.

Varhaiskasvatuksessa otettiin vastaan Ukrainasta saapuneita lapsia. Varhaiskasvatukseen saapuneiden lasten määrä on ollut kuitenkin vähäinen. Perheille on tarjottu ensisijaisesti avoimen toiminnan palveluita ja huoltajien työllistyessä kokopäiväistä varhaiskasvatusta.

Avoimen varhaiskasvatuksen perhetupiin on saatu uusia asiakkaita, ja palaute toiminnasta on ollut positiivista. Korona-rajoitusten purkamisen jälkeen asiakkaat ovat löytäneet uudelleen palvelun pariin. Avoin varhaiskasvatus on keskeinen matalan kynnyksen palvelu, jolla on merkittävä ennaltaehkäisevä rooli perheiden tukemisessa. Keskeisiä vuoden 2022 keskusteluaiheita perhetuvissa käyneiden huoltajien kanssa ovat olleet

- varhaiskasvatukseen ja kerhoihin hakeminen ja toiminnan aloittamiseen liittyvät kysymykset
- vauvaperheiden palvelut
- vanhemman rohkaiseminen/kannustaminen osallistumaan yhdessä lapsen kanssa
- vanhempien jaksaminen/uupumus
- uni/nukkuminen
- uhma/tahtoikä
- lapsiperheiden hyvinvointi korona-aikana
- perheeseen syntyy toinen lapsi
- epävarman vanhemman tukeminen

Keskimäärin kuukaudessa kävijöitä perhetuvissa on ollut seuraavasti syksyllä 2022:

- PikkuPellava 180
- Myötätuuli 420
- Ikioma 270
- Notkopuisto 200

Avoimessa varhaiskasvatuksessa on yhtenä toimintamuotona järjestetty jokaisessa toimipisteessä isäiltoja. Näissä kerran kuukaudessa pidettävissä isien ja lasten puuhailloissa on keskimäärin paikalla puolen tusinaa isää ja tuplamäärä lapsia.

Puistoruokailu järjestettiin Etelä-Tuusulassa päiväkotit Mainingin piha-alueella, Riihikallion Kotkanpuistossa (06.06.-01.07.2022), Jokelassa Notkokuiston päiväkodin läheisyydessä ja Kellokoskella Björkenheimin puistossa (päiväkotit Roinilan vieressä) 6.6.-29.7.2022. Puistoruokailu oli kohdennettu alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Asiakaspalautteet ruokailusta olivat hyviä ja ruokailumahdollisuus koettiin hyväksi avuksi pienten koululaisten perheissä. Puistoruokailun 2022 kävijämäärät:

	Kotkanpuisto	Maininki	Notkokuisto	Kellokoski	yhteensä
kesäkuu	910	856	1456	1115	4337
heinäkuu	38	975	1248	863	3124
yhteensä	948	1831	2704	1978	7461

Oppimisen palvelut

Kaikille yhteinen koulu -hanke jatkui vuonna 2022. Sen myötä opetushenkilöstölle oli runsaasti tarjolla koulutusta oppimisen tukeen ja osallisuuden vahvistamiseen. Rehtoreille oli vuoden kestävä koulutus systeemisen hyvinvoinnin johtamisesta koulu yhteisössä. Rehtorit kaikista Tuusulan kouluista osallistuivat koulutukseen. Kevään 2022 aikana lähdettiin purkamaan koronarajoitteita ja syksyllä yhteisöllisyyden vahvistamiseen alettiin kiinnittää kouluilla erityisesti huomiota. Maaliskuun 2022 jälkeen Tuusula on vastaanottanut yhteensä yli 70 ukrainalaista peruskouluikäistä lasta. Heille on järjestetty valmistavaa opetusta. Ryhmiä alakouluilla on yhteensä 4 ja yläkouluilla 2. Lasten ja nuorten häiriökäytös lisääntyi syksyn 2022 aikana. Tähän puututtiin järjestämällä eri alueilla moniammatillisia tilaisuuksia ja tapahtumia.

Covid-valtionavustusta oli käytettävissä esi- ja perusopetuksessa koko vuoden 2022 ajan. Esi- ja perusopetuksessa tukea kohdennettiin tehostetun tuen oppilaille ja kielitaidoiltaan heikoimmille oppilaille, joiden koulunkäyntiin karanteenijaksot ja etäopetus toivat haasteita. Avustuksella saatiin jaettua opetusryhmiä ja kohdennettua tehostetun tuen oppilaille ja kielitaidoltaan heikommille oppilaille tukiovetusta, jakotunteja ja laaja-alaista erityisopetusta. Myös yleisopetuksen oppilaat ovat hyötäneet pienemmistä ryhmistä ja mahdollisuudesta saada tukea matalalla kynnyksellä.

Harrastamisen Tuusulan malli

Harrastamisen Suomen mallin mukaisen Tuusulan mallin harrastustoiminta jatkui ja kasvoi koronarajoitusten väistyttyä. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla mieluisa harrastus koulupäivän yhteydessä. Yhteistyössä koulujen oppilashuollon ja kouluvalmentajien kanssa toteutettiin etsivää harrastustyötä, jolla pyritään tavoittamaan erityisesti niitä perusopetusikäisiä lapsia ja nuoria, joilla ei ole mielekästä vapaa-ajan tekemistä tai omaa harrastusta.

Keväällä lasten ja nuorten harrastustoiveita ja harrastusten nykytilaa kartoitettiin Mitä harrastuksillesi kuuluu -kyselyllä, ja vastaukset huomioitiin syyslukukauden harrastustarjonnassa. Lasten ja nuorten toiveiden mukaista säännöllistä ja viikoittaista harrastustoimintaa toteutettiin ennen koulupäivää ja sen jälkeen kaikilla Tuusulan perusopetuksen kouluilla. Lisäksi pilotoitiin koulupäivän aikana toteutettavaa, opettajan kanssa yhteistyössä kohdennettua itsetuntoa luovin menetelmin –ilmaisutaidon kerhoa, jonka tavoitteena on hyvinvoinnin vahvistaminen tukemalla itsetuntoa ja lisäämällä kaveritaitoja.

Kevätlukukaudella toteutui 458 ohjaustuntia 34 harrastusryhmässä. Toimintaan osallistui 489 lasta ja nuorta, joista 399 oli alakoululaisia ja 90 oli yläkoululaisia. Syyslukukaudella harrastusryhmiä

aloitettiin 63 ja niissä oli tarjolla yhteensä 812 paikkaa. Toteutuneita ohjaustunteja kertyi 742 ja harrastusryhmiin osallistui noin 620 lasta ja nuorta.

Kasvun ja oppimisen tuki

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin yhteistyössä Keusoten kanssa opiskeluhooltohenkilöstön siirtyminen hyvinvointialueelle. Kuraattoriresurssia lisättiin 1.8.2022 voimaantulleeseen oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseksi. Yksilökohtaisen työn lisäksi opiskeluhooltohenkilöstö osallistui koulun yhteisöllisen työn ja hyvinvoinnin vahvistamiseen. Yhteisöllisyyttä ja hyvinvointityötä tukeva Prokoulu- toimintamallin käyttö jatkuu edelleen.

Opiskeluhooltohenkilöstön lisäksi koulun perheohjaajat, kasvatusohjaajat ja kouluvalmentajat tarjosivat tukea oppilaan koulunkäyntiin, kouluilla tehtävään hyvinvointityöhön ja vanhemmuuden tukemiseen. Vanhemmuuden tukemiseksi järjestettiin, osana Sitouttavan kouluyhteisötyön hanketta, viisi koko kunnan alueelle suunnattua vanhempain kahvilaa Teamsin kautta. Maaliskuussa järjestettiin kaksi vanhempainiltaa, joissa käsiteltiin vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksia. Osana SITKO-hanketta pilotoitiin sosiaalitoimen ja opetustoimen välistä yhteistyötä koulupudokkuuden ehkäisemiseksi.

Kulttuuripalvelut

Aleksis Kiven kuolemasta tuli kuluneeksi 150 vuotta ja Kivi-kunnat Tuusula ja Nurmijärvi järjestivät yhdessä merkkipuoden ohjelmaa mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden teemalla. Kunnat kutsuivat kuntalaiset aktiivisesti rakentamaan omaa hyvinvointiaan osallistumalla merkkipuoden tapahtumiin ja tekemällä tekoja hyvinvoinnin edistämiseksi. Minä elän! -merkkipuosi nosti esille taiteen, tiedon ja kulttuurin merkitystä hyvän elämän ja toimintakyvyn lähteenä. Molemmissa kunnissa järjestettiin erilaisia mielen hyvinvointiin, taiteilijaelämään ja Aleksis Kiveen liittyviä seminaareja, oppitunteja, yleisötilaisuuksia, konsertteja, näyttelyitä, kulttuuritapahtumia ja luontoliikuntaa.

Kulttuuripalveluissa tehtiin toimia yhdenvertaisuuden edistämiseksi kiinnittämällä huomio saavutettavaan viestintään, luomalla turvallisen tilan ja tapahtuman periaatteet sekä huomioimalla tuoksuttomuuden periaatteet.

Vuoden 2022 aikana tapahtumia pystyttiin järjestämään kirjastoissa ja muualla kulttuuripalveluissa samaan tapaan kuin ennen koronarajoituksia. Varhaiskasvatusryhmiä ja luokkia osallistui palveluun huomattavasti enemmän kuin aiempina vuosina. Nämä seikat lisäsivät kirjastojen kävijä- ja aineiston lainausmääriä. Kirjaston asiakaskunnassa oli selkeästi nähtävissä myös uudet lapsiperheet ja monikulttuuriset perheet. Kirjastoihin hankittiin enemmän vieraskielistä aineistoa lasten- ja nuortenosastoille kuin aiempina vuosina.

Kirjastoissa näkyi myös lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen. Siihen löydettiin ratkaisuja palkkaamalla vartija pääkirjastoon ja tekemällä tiiviimpää yhteistyötä koulujen ja nuorisopalveluiden kanssa.

Kouluyhteistyö ja kulttuurikasvatussuunnitelmien Kultsun ja Taika Kultsun toteuttaminen on sujunut hyvin. Kulttuuripalveluiden tarjoamiin erilaisiin ja eri-ikäluokille suunnattuihin ohjelmiin on osallistunut tuhansia tuusulalaisia lapsia. Kulttuurikasvatussuunnitelman ohjelmien kautta jokainen lapsi pääsee kokemaan taidetta ja kulttuuria. Skidiviikot tarjosivat monelle pienelle lapselle ensimmäisen kosketuksen elävään taiteeseen. Kulttuuripalveluissa tavoitettiin kulttuurikasvatussuunnitelman ja muun pedagogisen toiminnan puitteissa noin 10 000 lasta.

Vapaa-aika ja nuorisotyö

Vuoden 2022 aikana ennaltaehkäisevä toiminta ja erityisesti nuorisotilojen auki pitäminen nousivat tärkeään rooliin osana hyvinvointityötä. Nuorisotilojen aukiolo normalisoitui ennen koronaa olevalle

ajalle. Tarve turvallisen aikuisen kohtaamiselle oli lisääntynyt, ja nuorisotiloilla nuoren yksilökohtaaminen nousi aiempaa tärkeämmäksi. Valtakunnallisen Kanuunan nuorisotilakyselyn perusteella nuoret olivat tyytyväisiä nuorisotilatoimintaan. Kehittämiskohteeksi nousi nuorten kannustaminen osallistumaan enemmän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Koulunuorisotyössä ryhmätysten tarve korostui, ja tähän vastattiin kaikilla yläkouluilla. Erilaiset ilmiöt nuorten parissa nousivat vuoden aikana satunnaisesti esiin, ja niihin tartuttiin nopeasti yhteistyössä yhteistyökumppaneiden ja huoltajien kanssa.

Kouluikäisten kannustaminen osallistumaan ja tulemaan mukaan yhteisön toimintaan on tärkeää yhteistä työtä. Harrastusmahdollisuuksia parannetaan jokaisessa kuntakeskuksessa, mikä tarkoittaa olosuhteiden kehittämistä, tilojen ja toimintapaikkojen sujuvaa sekä niiden oikeudenmukaista käyttöä. Myös apu on oltava lähellä. Ennaltaehkäisevät toimet nuorisotyössä, nuorten tuen oikea-aikaisuus ja verkostotyön tiivistäminen lisäävät mahdollisuuksia nuorten tukemiseen. Kouluvalmentajien, Ohjaamon ja alueellisen nuorisotyön ammattilaisten yhteistyön tiivistämistä valmistellaan.

Nuorten aikuisten palvelut (Ent. Ohjaamopalvelut)

Ohjaamopalveluiden nimi muutettiin nuorten aikuisten palveluiksi vuoden 2022 lopulla kuvaamaan paremmin toimintaa. Toiminnat jaettiin neljään minitiimiin, Ohjaamo, Starttipaja, etsivä nuorisotyö sekä kohdennettu tuki. Muutoksen tavoitteena on varmistaa palvelujen jatkokehitys ja selkiyttää yksikön toimintaa.

Psykologin vakinaistaminen on mahdollistanut matalan kynnyksen tuen tuusulalaisille nuorille. Vuoden aikana asiakkuuksia ollut 64 ja sovittuja tapaamisia 398 (toteutuneet 282, peruuntuneet 110). Matalan kynnyksen tuelle on todettu suuri tarve alueella. Mielenterveyspalveluihin pääseminen on ollut haastavaa ja aikaa vievää. Psykologin tuella on ollut mahdollista kannatella nuoria odotusaikana ja keventää siirtymää oikeiden palveluiden piiriin. Yhteistyötä hyvinvointialueen suuntaan on kehitetty vuoden aikana. Vuoden 2022 lopussa tehdyssä organisaatiomuutoksessa psykologin rooli osana kohdennetun tuen yksikköä on merkittävä. Psykososiaalisen tuen kehittäminen nuorten aikuisten palveluissa on keskeinen tavoite myös vuodelle 2023. Nuorten asumisneuvoja aloitti työnsä keväällä 2023.

Alueellisten tavoitteiden toteutuminen lasten ja nuorten palveluissa

Alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista raportoidaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman raportoinnin yhteydessä vuosittain. Tuomme tässä yhteydessä esiin liitteessä 1 kuvatulla tavalla Tuusulan kunnan arvioinnin vuoden 2022 Keusoten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta.

3 Ikäihmisten hyvinvointi

Tuusulan kunnan alueella ikääntyneiden määrä kasvaa nopeasti lähivuosina ja moni ikääntynyt asuu omakotitalossa pientalovaltaisessa Tuusulassa. Ikäystävällisessä asuinympäristössä asutaan palvelujen ja joukkoliikenneyhteyksien varrella, asuinympäristö houkuttelee liikkumaan ja asuinympäristön yhteisöllisyys tuo turvaa ikääntyville. Ikäystävällinen asuinympäristö sekä asumisen asioissa tukeminen lisäävät ikääntyvien hyvinvointia.

Tuusulassa vuonna 2021 aloitettu Ympäristöministeriön rahoituksella toteutettu ikääntyvien yhteisöllisen asumisen hanke päättyi marraskuussa 2022. Hankkeen tavoitteena oli edistää ikääntyneiden yhteisöllistä asumista Tuusulassa sekä kehittää ikääntyneiden hyvinvointia edistäviä uusia ja innovatiivisia yhteisöllisen asumisen ratkaisuja. Hankkeen yhteistyökumppanina toimi Miina Sillanpää Säätiö. Yhteisöllisen asumisen hankkeessa ikääntyvien tuusulalaisten asumisen unelmia

ja näkemyksiä kerättiin alueellisissa työpajoissa ja ikääntyville suunnatun kyselyn avulla. Hankkeen aikana järjestettiin myös asumisen ilta, jossa tutustuttiin yhteisölliseen asumiseen asumismuotona.

Hankkeen ansiosta ikääntyneiden asumisen kehittäminen nousi osaksi asuntopoliittista ohjelmaa ja keskustelu tuusulalaisten ikääntyneiden asumisen asioista lisääntyi. Yhteisöllisen asumisen hankkeen aikana käynnistyi yhteisöllinen olohuonetoiminta, joka tukee ikääntyvien kotona asumista ja sosiaalisia suhteita sekä vahvistaa naapuruston yhteisöllisyyttä. Olohuonetoimintaa on tarkoitus jatkaa ja laajentaa hankkeen jälkeen. Hankkeen ansiosta ikääntyvien henkilökohtaisen neuvonnan tarve nousi esiin asumisen asioissa ja tämän johdosta elokuussa 2022 käynnistyi Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen (ARA) tuella ikääntyville suunnattu asumisneuvonta. Asumisneuvojalta ikääntyvät saavat neuvoa ja ohjausta erilaisissa asumisen asioissa asumismuodosta riippumatta. Asumisneuvonnan tavoitteena on saada ikääntyviä kuntalaisia ennakoimaan asumisen tarpeitaan tulevaisuudessa ja lisätä tietoa erilaisista asumiseen liittyvistä asioista, kuten asumisen vaihtoehtoista sekä asumisen tuista ja avustuksista. Asumisneuvoja voi olla keskustelukumppani ikääntyneelle tai hänen läheisilleen esimerkiksi asumisen ennakoinnin asioissa.

Yhteisöllisen asumisen hankkeen aikana valmistuneet selvitykset ja aineisto toimivat pohjana ikääntyvien asumisen mahdollisuuksien kehittämistyössä Tuusulassa. Vuonna 2022 alkoi uusi hanke Ympäristöministeriön rahoituksella, jossa laaditaan ikäystävällinen asumiskonsepti Tuusulan keskustaan.

Koronaepidemian ja siihen liittyneiden rajoitusten tiedetään lisänneen erityisesti ikääntyneiden yksinäisyyttä. Vaikka iäkkäät ovat koronaepidemian aikana osoittaneet vahvaa poikkeusolojen sietokykyä, on epidemia tuonut myös ikäviä asioita osaksi ikääntyneiden elämää ja vaikuttanut monen mielialaan ja mielenterveyteen. Erityisen haavoittuva ryhmä ovat olleet ne yksin asuvat iäkkäät, joilla ei ole säännöllistä yhteyttä läheisiinsä tai joilla ei ole läheisiä. Ikääntyneillä koronaviruksen tartuntariski ja rajoitustoimet ovat saaneet aikaan pelon ja turvattomuuden tunteita. Sosiaalisten suhteiden väheneminen ja pelko tartunnasta saivat aikaan mielialanlaskua ja ahdistusta.

lökkäiden palvelujen tarve on vähintäänkin ennallaan tai jopa lisääntynyt. Vanhuspalveluihin on syntynyt palveluvajetta ja näin on erityisesti kotihoidossa, mikä näkyy palvelutarvearviointien viivästymisenä sekä kotihoidon palvelujen rajoittamisena. Ympäri vuorokautisen hoidon toimintakäytännöt ovat muuttuneet laitosmaisempaan suuntaan. Lisäksi omaishoitajien lakisääteisten vapaiden peruminen ja päivätoiminnan keskeytykset ovat kuormittaneet omaishoitajia ja vaikuttaneet heidän jaksamiseensa. Etäpalveluja hyödynnetään aiempaa enemmän terveyspalveluissa, kuntoutuksessa, tiedonhaussa ja yhteydenpidossa läheisiin. Iso osa iäkkäistä tarvitsee kuitenkin tukea ja opastusta näiden palvelujen käyttöön ja toimintakykyrajoitteet saattavat vaikeuttaa huomattavasti etäpalvelujen käyttöä.

Ikääntyneillä asiakkailla kasvokkaista asiointia on usein vaikea korvata etäyhteyksillä, sillä kaikki eivät asioi syystä tai toisesta sähköisesti. Sosiaalityöntekijät arvioivat ikääntyneet yhdeksi niistä perustoimeentulotuen asiakasryhmistä, jotka ovat kärsineet epidemiatilanteessa eniten.

Tuusulan kulttuuripalvelut järjesti vanhusten viikon aikana kolme Osiris Teatterin Vahva ja hellä -esitystä eri kuntakeskuksissa. Esityksen kohdeyleisöä olivat sekä ikäihmiset että lapset. Myös olohuonetoimintaan Kellokoskella ja Jokelassa tuotettiin ohjelmaa yhdessä osallisuuden kanssa. Palvelukotikierron Tuusulassa järjestettiin osana Meidän Festivaalit -tapahtumaa heinäkuussa. Kamus kvartetti konsertoi viidessä eri palvelukodissa tai niiden pihapiirissä.

Hyvän Tuulen Tuvat

Hyvän Tuulen Tuvat ovat kaikille avoimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Tuvat toimivat Tuusulan seurakunnan ja kunnan yhteistyönä Hyrylässä, Riihikalliossa, Jokelassa ja Kellokoskella. Toimintaa toteuttaa noin 50 vapaaehtoisen joukko.

Hyvän Tuulen Tupien toiminta oli koronan vuoksi tauolla vielä tammi-maaliskuussa 2022, mutta epidemian hellitettyä tuvat päästiin avaamaan. Hyrylän Hyvän Tuulen Tupa toimi viitenä päivänä viikossa. Aukiolopäiviä kertyi yhteensä 204 ja kävijöitä oli kaikkiaan 4194 henkilöä. Kellokosken Hyvän Tuulen tupa tavoitti 227 henkilöä yhteensä 26 torstaipäivän aikana. Riihikalliossa maanantaisia aukiolopäiviä oli yhteensä 30, ja kävijöitä keskimäärin 38 henkilöä/ kerta. Jokelassa toimintaa oli maanantaisin ja joka toinen keskiviikko; kävijöitä 26 aukiolopäivän aikana oli yhteensä 1073.

Ikäihmisten olohuonetoiminta

Tuusulan kunta järjestää ikäihmisten olohuonetoimintaa Kalliopohjan yhteisötilassa torstaisin kello 13–15. Vuonna 2022 toimintaa oli kevät- ja syyskaudella yhteensä 28 kertaa, ja osallistujia oli 10–20 henkilöä/ kerta. Kävijäkunnan ikäjakauma on 70–100 vuotta.

Olohuonetoiminnan ohjelma toteutettiin kävijöiden ja osallisuustiimin yhteisen suunnittelun ja toteutuksen kautta. Syyskaudella 2022 olohuonetoiminnan kahvitarjoiluista vastasivat Kalliopohjassa asuvat vapaaehtoiset. Vuoden 2022 asiakaskyselyn mukaan kävijät olivat tyytyväisiä olohuonetoimintaan: sijainti, ajankohta, toteutus ja varustelu ovat kohdillaan. Vastausten perusteella kävijät kokivat hyvinvointinsa kohentuneen olohuonetoiminnan myötä. Erityisen vahvistavina koettiin sosiaalinen kanssakäyminen ja kontaktit muihin ihmisiin.

Jokelassa Pertun koulun vanhempainyhdistys aloitti syksyllä 2022 kokeilun eri sukupolvet yhdistävästä olohuonetoiminnasta. Viikoittaisessa tapaamisessa koululaisia oli keskimäärin 26 ja ikäihmisiä 2. Vuoden vaihteessa toiminta jatkui Ester Matildan yhteistiloissa. Vuoden 2023 aikana selvitetään olohuonetoiminnan laajentamisen mahdollisuuksia, toteutustapaa ja rahoitusta.

4 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajien hyvinvointi Tuusulassa

Maahanmuuttajat ovat pysyvä osa eurooppalaista ja suomalaista yhteiskuntaa. Eniten ulkomaalaisia asuu pääkaupunkiseudulla. Tuusulan asukasluku oli tilastokeskuksen mukaan 40 027 (22.6.2022), joista ulkomaan kansalaisia oli 2053 henkeä (5 % kuntalaisista). Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia oli Tuusulassa 2913 henkeä, eli 7,2 % tuusulalaisista (Kotoutumisen tietokanta 31.12.2022). Suurimmat kieliryhmät olivat suomen, ruotsin ja saamen jälkeen viro, venäjä ja englanti.

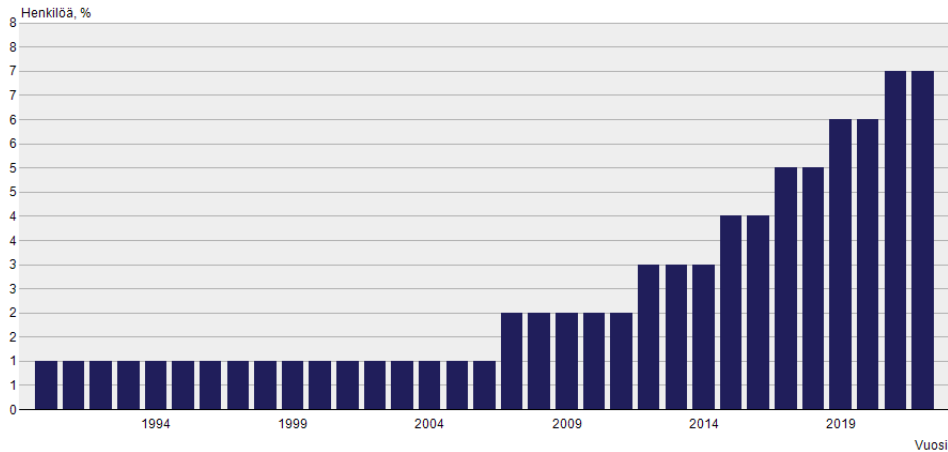
Suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat virolaiset ja venäläiset. Suurin osa maahanmuuttajista on tullut tänne työn tai avioliiton perusteella. Melko pieni osa Tuusulan maahanmuuttajista on pakolaisina aikanaan Suomeen tulleita. Kunta vastaanotti pakolaisia vuonna 1991 (10 henkeä) ja vuonna 1992 (21 henkeä). Vuoden 2016 jälkeen kunta on myöntänyt yhteensä 170 kuntapaikkaa kansainvälistä suojelua saaville henkilöille. Määrät ovat vaihdelleet vuosittain. Huippuvuosina 2016–2017 otettiin vastaan enemmän kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä, sittemmin määrät ovat tasoittuneet 15–20 henkilöön vuodessa.

Uutena ryhmänä maahanmuuttajien joukossa ovat ukrainalaiset, tilapäistä suojelua saavat henkilöt, joita alkoi tulla kuntaan maaliskuusta 2022 alkaen Venäjän hyökkäyssodan seurauksena. Tuusulassa on alkuvuodesta 2023 alkaen ollut noin 230 ukrainalaista, joista suurin osa on edelleen vastaanottokeskuspalveluiden piirissä. 17.4.2023 kunnassa oli yhteensä 27 ukrainalaista, joista on kotikuntaoikeuden hakemisen seurauksena tullut tuusulalaisia. Määrä on oletettavasti kasvamaan päin. Tuusulassa asuvista työikäisistä ukrainalaisista hyvin moni on onnistunut työllistymään jo vuoden maassaolon jälkeen, tarkkaa tilastoa ei tällä ole tällä hetkellä saatavilla, mutta työllistymisen trendi on nähtävissä selkeästi positiivisena ilmiönä. Maahanmuuttajapalveluiden ja vastaanottokeskuksen lisäksi ukrainalaisten tukena toimii vapaaehtoisverkosto *Apua ukrainalaisille*

Tuusulassa. Monet yksittäiset tuusulalaiset ovat toimineet ukrainalaisten kotimajoittajina tai vapaaehtoisina tukihenkilöinä; lisäksi ukrainalaisilla on keskenään aktiivinen sosiaalinen verkosto ja he saavat apua toisiltaan yli kuntarajojen.

Tuusulassa asuvien vieraskielisten puhumien äidinkielten määrä on kasvanut 2000-luvulla alle kolmestakymmenestä eri äidinkielestä yli viiteenkymmeneen eri äidinkieleen.

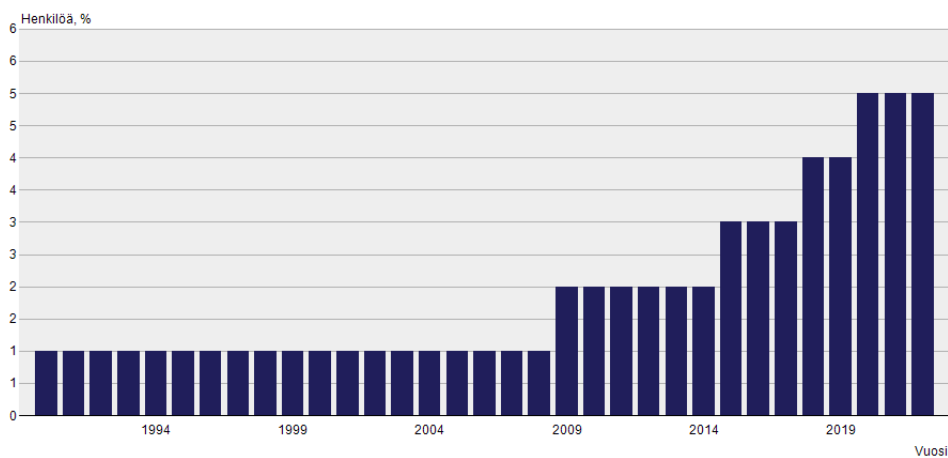
Väestö muuttujina Vuosi. Tuusula, Vieraskielisten osuus, %.

Lähde: Tilastokeskus

Kuva 1: Vieraskielisten määrän kehitys Tuusulassa vuosina 1990–2022 (Lähde Kototietokanta, 31.12.2022)

Väestö muuttujina Vuosi. Tuusula, Ulkomaan kansalaisten osuus, %.

Lähde: Tilastokeskus

Kuva 2: Ulkomaan kansalaisten määrän kehitys Tuusulassa vuosina 1990–2022 (Lähde: Kototietokanta 31.12.2022)

Suurin osa Tuusulassa asuvista maahanmuuttajista voi hyvin maahanmuuttajapalvelujen saaman yleisvaikutelman perusteella. Kuitenkin osa maahanmuuttajista tarvitsee tiivistä tukea kotoutumisen alkuvaiheessa. Tukea tarjotaan kunnan maahanmuuttajapalveluissa sekä erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat saavat tukea hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystaloukselta.

Merkittävässä osassa maahanmuuttajien hyvinvointia ovat lukuisat kolmannen sektorin toimijat: Tuusulan seurakunta, Luetaan Yhdessä -verkosto sekä yksittäiset tuusulalaiset, jotka ovat tarjonneet apuaan erityisesti pakolaistaustaisille henkilöille. Maahanmuuttajapalvelut tekevät aktiivista yhteistyötä myös kunnan osallisuustiimin kanssa maahanmuuttajien hyvinvoinnin edistämiseksi.

Maahanmuuttajapalveluissa on työskennellyt 1.3.2022 alkaen erityisohjaaja, joka tukee erityistä tukea tarvitsevia pakolaisperheitä. Kunnassa toimii kotouttamistyöryhmä, jossa kunnan eri toimialat yhteistyössä maahanmuuttajapalvelujen sekä hyvinvointialueen kanssa seuraavat eri maahanmuuttajien tilannetta ja palvelutarpeita Tuusulassa.

5 Ravitsemus ja elintavat

Ruokapalvelut

Kouluruokailuryhmien tarkoituksena on kehittää oman koulun ruokailua ja lisätä nuorten tietosuutta vastuullisista ruokavalinnoista. Kouluruokailuryhmien toiminta käynnistettiin koronavuosien jälkeen jälleen vuonna 2022. Kouluruokailuryhmien toiminta lisää oppilaiden osallisuutta, toimii osana ruokakasvatusta ja lisää kouluruokailun arvotusta. Kouluruokaryhmä koostuu kaikkien luokkatasojen oppilaista, koulun rehtorista ja ruokapalveluiden työntekijöistä ja alue-esimiehestä. Keskimäärin kouluruokailuryhmien kokoontumisia kertyi vuoden 2022 aikana kolme kertaa jokaisella koululla.

Ikäihmisten ruokailut aloitettiin syyskuussa 2022 koronataulun jäljiltä, ja loppuvuoden 2022 aikana kouluilla nautittiin 3809 ateriala. Ruokahävikin osalta tämä tarkoittaa 1524 kg ruokaa.

5.- ja 8. -luokkalaisten valtakunnallinen MOVE-mittaus 2022

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa. Move!-järjestelmässä mitataan:

- fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus)
- motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot)
- havaintomotorisia taitoja

Tuusulassa vuoden 2022 tulokset verrattuna vuoden 2021 tuloksiin ovat samansuuntaisia. Heikentyneitä tuloksia on erityisesti juoksussa. Tulosten tarkoituksena on antaa lapsille ja nuorille, heidän huoltajilleen, kouluterveydenhuoltoon, koulu yhteisölle ja päätöksentekijöille tietoa fyysisen toimintakyvyn tilanteesta.

Tulosten yhteenveto: Tuusula Sammandrag över resultaten: Tusby

OSIO AVSNITT	5. luokka/ 5. klass		8. luokka/ 8. klass	
	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor
20 metrin viivajuoksu (mediaani, min:sek)				
20 meters skyttelöpfung (median, min:sek)	04:05	03:23	05:31	03:51
Muutos / Förändring (2021-2022)	-00:24	-00:14	-00:48	-00:14
Vauhditon 5-loikka (mediaani, metriä)				
5-steg utan ansats (median, meter)	7.64	7.68	9.95	8.80
Muutos / Förändring (2021-2022)	-0.17	-0.02	-0.15	+0
Heitto-kiinniottoyhdistelmä (mediaani, krt)				
Kast med lyra (median, antal)	11	10	15	13
Muutos / Förändring (2021-2022)	-1	+0	-1	+1
Ylävartalon kohotus (mediaani, krt)				
Höjning av överkroppen (median, antal)	30	32	52	32
Muutos / Förändring (2021-2022)	+1	+3	+0	+0
Etunojapunnerrus (mediaani, krt)				
Armpress (median, antal)	17	23	23.5	24
Muutos / Förändring (2021-2022)	-2	-1	-3.5	-2
Liikkuvuus, yhteensä (keskiarvo %, kyllä)				
Kroppens rörlighet totalt (medelvärde %, ja)	78	90.7	85	87.7
Muutos / Förändring (2021-2022)	-1.2	-0.5	+1.1	-2.4

Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos: Tuusula Totalt resultat för den fysiska funktionsförmågan: Tusby

Tulos ilmaisee prosentiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveystä ja hyvinvointia kuluttavalla tai häittävällä tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet. Lisätietoa fyysisen toimintakyvyn summaindikaattorista: <https://www.sotkanet.fi> (indikaattorit 5477 ja 5478).

Resultatet beskriver den procentuella andel av eleverna vars fysiska funktionsförmåga är på en nivå som eventuellt förbrukar eller inverkar skadligt på hälsan och välbefinnandet. Vid beräkningen har alla delområden av den fysiska funktionsförmågan beaktats. Mer information om summaindikatorn för den fysiska funktionsförmågan: <https://www.sotkanet.fi> (indikatorerna 5477 och 5478).

Luokka / Klass	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor	Yhteensä / Totalt
5. luokka/5. klass	49.2 %	39.5 %	44.4 %
8. luokka/8. klass	34.4 %	44.4 %	39.1 %
molemmat luokat/båda klasserna	42 %	41.8 %	41.9 %

Liikkumis- ja elintapaneuvonta

Hyvinvointivalmennus -hanke päättyi aikaisemman suunnitelman mukaisesti 31.12.2022. Hankkeen juurruttamistavoitteet saavutettiin mallikkain tuloksin. Hyvinvointivalmennusta liikkumislähetteen osalta jatketaan vuoden 2023 aikana yhteistyönä Keusote -alueen ja työterveyshuollon kanssa. Hyvinvointivalmennuksen resurssit vähenivät vuoden -23 alussa, kun hankkeeseen palkatun hyvinvointivalmentajan työsuhde päättyi. Kuntalaisille tarjotaan tammikuussa -23 alkavaa ryhmähyvinvointivalmennusta.

Liikkumislähetteen käyttöönotton menetelmien ja -toteutuksen onnistuneet tulokset puoltavat käytänteiden jatkumista ja hyvinvointivalmennuksen laajentamista.

Vuoden -22 aikana hyvinvointivalmennukseen hakeutui liikkumislähetteellä uusia asiakkaita yhteensä 46, Tuusulan kunnan työntekijöitä liikkumislähetteellä 26 ja Keusoten liikkumislähetteellä 20 henkilöä. Lisäksi kutsunnoissa liikkumis- ja elintapaneuvontaan osoitti kiinnostustaan 9 nuorta, joista kahden kerran valmennukseen osallistui 2 henkilöä.

Hyvinvointivalmennustapaamisia on ollut yhteensä 248. Kunnan työntekijöiden tapaamisia on ollut 165, Keusoten asiakastapaamisia on ollut 83. Peruutuksia oli yhteensä 77. Ryhmähyvinvointivalmennusryhmiä toteutui 3.

Hyvinvointivalmennusta tarjotaan jatkossa Keusoten ja työterveyshuollon kautta tuleville asiakkaille. Uusia avauksia ja kohderyhmiä suunnitellaan. Kolmivuotisen hyvinvointivalmennushankkeen virallinen raportti julkaistaan viimeistään helmikuussa -23.

Koronaepidemia on saanut asukkaat liikkumaan enemmän kodin lähellä. Kodin lähiympäristön merkitys on korostunut ja vaatimukset hyvää asuinalueetta kohtaan ovat muuttuneet. Varsinkin ulkoiluun houkuttelevan luonnon arvo on noussut. Viheralueet ymmärretään nyt aiempaa tärkeämpinä kohtaamis- ja vapaa-ajanviettopaikkoina.

6 Yhteenveto

Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus ovat keskeisiä hyvinvoinnin johtamisen, ohjaamisen ja seurannan työkaluna, jolla voidaan arvioida tuusulalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä suunnata ja kehittää palveluita indikaattoreista saadun tiedon perusteella. Tuusulalaisten hyvinvoinnille onnistuminen hyvinvointipalveluiden saatavuudessa, jatkuvuudessa ja monipuolisuudessa on tärkeää. Kunnan, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden yhdyspinnan toimivuus on keskeistä.

Koronapandemia koetteli palveluita vielä alkuvuodesta 2022. Kun koronarajoitukset hellittivät on palveluita voitu pitää avoinna ilman rajoituksia. Kun kunnan palvelut saatiin avattua täysimääräisesti, palasivat kuntalaiset runsain joukoin palveluiden käyttäjiksi. Varhaiskasvatuksen lisääntyneeseen palveluntarpeeseen vastattiin perustamalla uusia ryhmiä, ja kouluissa kiinnitettiin erityisesti huomiota yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Nuorisotalojen avoin toiminta veti asiakkaita, kulttuuritapahtumia järjestettiin kuten aikana ennen koronaa, kirjaston asiakasmäärät ovat kasvaneet, ja monissa harraste- ja liikuntaryhmissä kysyntä on ylittänyt tarjonnan. Lasten, nuorten, perheiden ja ikäihmisten kanssa tehtävä yhteisöllinen työ on mahdollistunut pitkän korona-ajan jälkeen.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrää lisättiin hankerahoituksella. Lisäresurssi mahdollistaa varhaisen vaiheen tuen ja ohjauksen entistä useammalle lapselle. Hankerahoituksella palkattiin myös neljä resurssisiosionomia ja kaksi resurssilastenhoitajaa, joiden työpanos kohdentuu varhaiskasvatuksessa tukea tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksen perheohjaajien työ huoltajien ja perhe-elämän tukemiseksi on ollut keskeistä, ja ennakoiva työskentelymalli vakiintui osaksi perheiden tukea varhaiskasvatuksen arjen kautta. Malli vastaa osaltaan ennakoivan perhetyön tarpeeseen, jonka saatavuudessa hyvinvointialueella on ollut suuria haasteita.

Vastuu koulun hyvinvointi- ja opiskeluhuollon järjestämisestä on kunnalla. Tämä edellyttää vahvaa ja sitoutunutta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Kouluilla opiskeluhoitohenkilöstö, koulujen perheohjaajat, kasvatustarjoajat ja kouluvalmentajat tarjosivat tukea oppilaan koulunkäyntiin, koulujen hyvinvointityöhön sekä vanhemmuuden tukemiseen. Harrastamisen Suomen mallin mukaisella Tuusulan harrastamisen mallilla vahvistettiin lasten ja nuorten hyvinvointia tarjoamalla mieluisia harrastus koulupäivän yhteydessä.

Nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin mutta ikä tuo tulleessaan erilaista tuen tarvetta. Nuorisotyö muuttaa muotoaan ajassa ja sen eri työmenetelmät edesauttavat monipuolista kohtaamistyötä. Nuorisopalveluissa tarve turvallisen aikuisen kohtaamiselle ja nuorten yksilökohtaamiselle on koronan jälkeisenä aikana näkynyt entistä selvemmin. Koulunuorisotyössä esiin tullessiin ilmiöihin nuorten parissa reagoitiin nopeasti yhteistyössä yhteistyökumppaneiden ja huoltajien kanssa. Etsivällä harrastustyöllä pyrittiin tavoittamaan erityisesti niitä perusopetusikäisiä lapsia ja nuoria, joilla ei ole mielekästä vapaa-ajan tekemistä tai omaa harrastusta. Nuorten aikuisten palveluihin on vakinaistettu psykologi, mikä on mahdollistanut erittäin tärkeän matalan kynnyksen tuen tuusulalaisille nuorille. Psykologipalvelu on tukenut ja kannatellut nuoria mielenterveyspalveluiden ruuhkautuessa ja odotusaikana palveluiden piiriin pääsemiseksi.

Ikäihmisten hyvinvoinnissa yhteisöllisyyden vahvistaminen on keskeistä koronan jälkeisessä ajassa ja ikäihmisten määrän kasvaessa. Taiteen ja kulttuurin vaikutukset hyvinvointiin ovat keskeisiä ja ne

tunnistetaan osana kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä. Tuusulan kunta on panostanut menestyksellisesti laajoja käyttäjäryhmiä palveleviin ulkoilu- ja virkistysolosuhteisiin. Viherympäristö ja lähimetsä kannustaa liikkumaan ja lähtemään ulos. Kunnan kasvu tuo ja mahdollistaa monenlaista hyvinvointia.

Maahanmuuttajapalveluihin rekrytoitiin erityisohjaaja pakolaisperheiden tueksi. Ikääntyneiden asumisen kehittäminen lisäsi keskustelua tuusulalaisten ikäihmisten asumisen asioista. Kunnassa käynnistettiin yhteisöllinen olohuonetoiminta ja palkattiin ARA:n tuella ikäihmisten asumisneuvoja.

Ehkäisevän ja kannattelevan hyvinvointityön merkitys ihmisten arjessa korostuu monimutkaisen maailmantilanteen ja epävarmojen aikojen keskellä. Pandemia aiheutti yksinäisyyden, turvattomuuden ja osattomuuden kokemuksia kaikissa ikä- ja toimijaryhmissä. Vuonna 2022 liikuttiin kriisistä kriisiin, kun Ukrainan sodan, energiapulan ja nopean inflaation vaikutukset tuntuivat vähintäänkin välillisesti jokaisen elämässä. Toimivilla lähipalveluilla, turvallisella ja viihtyisällä asuinympäristöllä ja luonnon läheisyydellä on suuri merkitys kaikkien kuntalaisten henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille.

Lähteet

Tuusulan kunnan tilinpäätös 2022

Tuusulan kunnan arviointi vuoden 2022 Keusoten lasten ja nuorten alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta